

Палумбо Де Віво І.М.

викладач,

Інститут мистецтв

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

СВІТ МАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ГУЦУЛІВ У ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ МИКОЛИ ВАРЕННЯ

Варення Микола Романович (1917-2001) – український живописець, графік, педагог, дослідник етнографії і культури Гуцульщини. Народився в с. Калинове, Луганської області. Навчався в Одеському художньому училищі (1936-1940). У 1946 вступив до Інституту живопису ім. І. Рєпіна при Академії мистецтв у Ленінграді. Викладач Косівського училища прикладного мистецтва (1952-1961). У 1958 став членом Спілки художників України, обіймав посаду голови правління Івано-Франківської організації Спілки художників. У 1961 році очолив Івано-Франківську дитячу художню школу. Заслужений художник України з 1987 року. 1993-2001 рр. – доцент мистецького факультету Прикарпатського університету ім. В. Стефаника. Жив і працював у Івано-Франківську. Твори художника знаходяться в музеях України, в тому числі Національному художньому музеї України, Івано-Франківському художньому та краєзнавчому музеях, в музеях багатьох країн світу та у численних приватних зібраннях [1].

Дослідження світу Гуцульщини, зокрема його матеріальної культури, М. Варення розпочав з 1952 року, в зв'язку з переїздом до Косова, згідно запрошення директора Косівського технікуму народних промислів О. Соломченка. Наступний етап творчості митця, присвячений культурі Гуцульщини – 1961-2001 роки, так званій «Івано-Франківській». Хронологічні рамки творчості митця, присвяченої Гуцульщині – 1952 – 2001 роки.

Неповторний у своїй красі матеріальний світ Гуцульщини захопив митця вже з перших днів його перебування у Косові. М. Варення в процесі знайомства і подальшого дослідження природи Карпат, ментальності та світосприйняття людей, які їх населяють дійшов висновку, що Гуцульщина – це унікальна спадщина української держави, де кожен митець може здійснити своє власне, неповторне відкриття. «Щодня я відкривав для себе щось нове, загадкове, таємниче. Гуцульщина – це екзотичний, надзвичайно багатий край своєю дивовижною природою, людьми і неповторною красою народного мистецтва. Нічого подібного на Україні я ще не бачив» – часто говорив М. Варення у своїх враженнях про Гуцульщину.

Художник із захопленням досліджував характерні для Гуцульщини типи поселень, різновиди народних прийомів улаштування власних помешкань, а також територіальних ділянок, громадських будівель, доріг, містків, стежок та ін. для суспільного користування на гірських теренах, які втілював у культурологічний пейзаж: «Весняні візерунки» (1974), «Весна в горах» (1976), «Влітку на Гуцульщині» (1978). Особливо уважно вивчав М. Варення принципи гуцульського будівництва, особливості гуцульських хат.

Гуцульська архітектура знайшла втілення у творах «Новий будинок» (1984), «Влітку на Гуцульщині» (1988). Житло митець відобразив у творі «Подвір'я» (1972).

М. Варення з великою увагою спостерігав і, водночас миттєво відтворював у замальовках та ескізах, щоденну працю гуцулів, які славилися глибокими знаннями ведення господарства в складних гірських умовах, що складалося з основних і допоміжних занять. До основних належало скотарство, яке відігравало домінуючу роль у повсякденному житті гуцулів, та землеробство. Допоміжними заняттями були домашні ремесла і промисли, серед яких важливими стали ткацтво, бондарство, шиття, столярство, гончарство та ряд інших. Важливою була праця на полонині та в лісі – збиральництво, мисливство, рибальство, сінокіс, лісозаготівля. Праця гуцулів, як основний творець матеріальної культури відображена митцем в полотнах «З поля» (1961), «З сінокосу» (1970), «Господарі полонини» (1975?), «Повернення з полонини», «Гроза наближається» (1984).

Для усіх перелічених видів господарської діяльності, гуцули самостійно виготовляли усі необхідні знаряддя праці, які послуговували їм щодня і також представляли собою велику і невід’ємну частину матеріальної культури Гуцульщини. Стрижнева риса народного мистецтва гуцулів полягає в тому, що гуцули, як ніхто інший, знаходили насолоду у відтворенні багатства своєї духовної краси у процесі декорування звичайних побутових речей, створюючи з них справжні вироби мистецтва. Саме тому декоровані предмети гуцульського побуту нині вважається символом власне українського.

Утвар гуцульську, як складову побутової матеріальної культури М. Варення втілив у жанровому творі «Косівський базар» (1957). Картина «була завершена в 1957 р., а потім нагороджена премією на Республіканській художній виставці» [2]. Митець присвятив цій тематиці також серію колористичних натюрмортів: «Натюрморт з мискою», (1965), «Натюрморт з коновкою» (1972), «Натюрморт з прялкою» (1971), на задньому плані митець як тло використав архаїчний елемент народного ткацтва «бесаги – зігнутий довгий мішок з поперечним розрізом на одній із сторін, що служать для перенесення на плечах або перевезення на коні різних вантажів» [3, с. 373].

«На веранді» (1983), «Натюрморт з коновками» (1983), «На сінокосі» (1972), «Гуцульський натюрморт» (1980). Захопила й зачарувала з першого погляду М. Варенню яскрава різноманітність гуцульських народних строїв. Глибоко зацікавили матеріали та технологій їх виготовлення, способи носіння одягу, його соціальні та статево-вікові особливості, символічне значення його декорування, колористика і складові елементи святкових та весільних костюмів, традиційні прикраси.

Одяг гуцульський присутній на всіх полотнах М. Варенні, де зображені гуцули, зокрема на портретах та на збільшених фігурах гуцулів в тематичних картинах, зображених на першому плані: «Гуцулка з Кривопілля» (1970), «Наречений» (1971), «На Косівському базарі» (1991).

Теплі спогади про творчість М. Варенні, присвячену матеріальному світу Гуцульщини, висловив В. Корпанюк: «У тематичних картинах і натюрмортах митця були завжди присутні численні твори народного мистецтва: вироби з дерева, художнє різьблення, художня кераміка, бондарство. Все це домінувало у його творчості й засвідчувало великий сентимент майстра до Гуцульщини та до її культури. Микола Романович прекрасно знав гуцульське народне мистецтво, етнографію. І саме з такого огляду я маю найкращі і найприємніші спогади про творчість та особистість цього видатного майстра. Безперечно, що Микола Варення був великим авторитетом для тодішнього мистецького

середовища, серед своїх колег-ровесників і, особливо, для художників молодшого покоління» [4].

Список використаних джерел:

1. Художники – Варення Микола Романович (1917-2001) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.korners.kiev.ua – 20 КБ
2. Процюк О. Постать: М. Варення [Художник з Івано-Франківська] // Анонс контракт. – 2000. – № 23 (вересень). – С. 10, 11.
3. Никорак О. Художнє ткацтво. Гуцульщина. Історико-етнографічне дослідження. Арсенич П., Базак М., Болтарович З., Київ. Наукова думка, 1987 – С. 364-379.
4. Палумбо Де Віво І. Авторський аудіо запис інтерв'ю з Корпанюком В., доцентом кафедри декоративно-прикладного мистецтва Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника, Заслуженим художником України. м. Івано-Франківськ. 18.03.2011.

Триколенко С.Т.

аспірант,

*Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології
імені М.Т. Рильського*

Національної академії наук України

Я ЗНАЙДУ ТЕБЕ, ТОМУ ЩО КОХАЮ

В сучасному театрі сценографія займає домінуючу позицію на одному рівні з режисурою. Сценічне оформлення новітніх вистав вибудовується на асоціативних образних конструкціях, які легко рухаються та трансформуються на очах у глядачів. Активне використання їх акторами спонукає художників-постановників до створення зручної та надійної конструкції, яка, не втрачаючи свого візуально-символічного значення стане активним тлом для акторської гри.

Цьогоріч репертуар Київського академічного Молодого театру додалася ще одна вистава про кохання – «Я знайду тебе тому, що кохаю» за твором Вільяма Сарояна. Режисерське та сценографічне рішення належить молодій українській режисеру Анжелі Крупець, головні ролі виконують заслужений артист України Євген Нищук та Анастасія Блажчук. Жанр визначено як «Небезпечний роман на 1 дію».

На початку вистави перед глядачами постає незрозуміла конструкція, яка нагадує одночасно клітку, контейнер для перевозки багажу, вантажний вагон потяга... Хлопець (Євген Нищук) блукає сценою в блимаю чому світлі прожекторів та під звук колес потягів, які межуються з американським джазом. Він мандрує Сполученими Штатами, шукаючи кращої долі. Чіпляється до потягів, спить на їхніх дахах... Слід відзначити чудове пластичне рішення Олексія Скляренко, який перетворив зав'язку сюжету на єдиний, нероздільний танок-протиборство особистості й долі, під час якого не було сказано жодного слова. А слова зайві: глядачам чудово зрозуміло про що йде мова – адже українське суспільство з початку 90-х р. ХХ ст. перманентно перебуває у стані, наближеному до стану часів Великої депресії 1930-х р. у США. Відсутність можливості самореалізації та взагалі нормального існування на тлі жорсткої